

juist, een ment s op waar De t, is hier met- voor. ver- dat meer laats door n.l. nent u dit Cal- In- som- nen- door nen- ons- het dere rden had, ook zou Na elde be- het e de en over uidt de de nen- en, ara- ten inde ten' ing, den. aan, sche sten dede bij geen leze ging ook In omt te al ing rent ing, ide- door tes die lide zoo de- as? ter- den den bet ten, og, dan len, den gen en uss der en be- ats itte nd- on- and bij die- zij zhe niet dat tin tra- oo- ng, In- mid der reu ige en vat ad- ak- bij, pet os- ran en ant erk oo pp, en, In- an se- ve, ak- m- nie og lig ds ng ar di- op de

mededeeling van ambtelijke gaven verbond. In dien zin heeft Calvin in deze handop- legging metterdaad iets 'mystieks' gezien, en kon hij tot op zekere hoogte toe- geven, dat wanneer deze ceremonie recht gebruikt werd, zij in zekeren zin een sacramenteel teken kon heeten, d.w.z. een symbolische handeling, die door den Heiligen Geest was ingesteld en waarmede de mededeeling van ambtelijke gaven door den Heiligen Geest gepaard ging, zoals Paulus aan Timotheus schreef, dat hij de gaven moest opwekken, die hem door de oplegging der handen geschonken was (I Tim. 2:12, II Tim. 1:6). Of de Schrift aan deze mystieke opvatting van Calvin geen grond geeft, laat ik thans rusten. Het was mijn doel alleen, te laten zien hoe de voorstelling van Ds. Janssen niet juist en niet nauwkeurig is. Calvin heeft er nooit aan gedacht de handoplegging een sacrament in eigenlijken zin te noemen en evenmin heeft hij bedoeld (zoals Dr. Janssen schijnt te meenen), dat van de handoplegging de wettige indienststelling afhangen zou. Het feit zelf, dat Calvin de predikanten in Genève, al vond de handoplegging hier niet plaats, toch als wettige predikanten erkende, toont wel het best het tegendeel. Trouwens, het is zeer de vraag, of Calvin zelf deze handoplegging wel ooit ontvangen heeft.

Onze tweede opmerking geldt wat Ds. Janssen op blz. 88 en 89 zegt over het woord *ambt* in Art. 18 onzer Kerkenorde, waar over de Doctoren of Professoren in de Theologie gehandeld wordt. Op dit woord *ambt* heeft men zich vaak beroepen om daaruit af te leiden, dat er in de Kerk een afzonderlijk *ambt* van Doctor moest wezen en dat dit Doctorenambt evenals dat van den Dienaar des Woords als een kerkelijk *ambt* moest beschouwd worden. Tegenover deze onjuiste opvatting merkten we reeds vroeger in de *Heraut* op, toen we dit 'doctorenambt' bespraken, dat het woord *ambt* in Art. 18 niets te maken had met wat wij nu een *ambt* noemen, maar een oud-Hollandsch woord is, dat wij het best konden weergeven door *taak*, *roeping*, *schuldige plicht*. De bedoeling van dit woord is alleen, dat nu nader omschreven wordt, waarin de *taak* dieser doctoren bestond. In dien zelfden zin, merkten we op, werd het woord *ambt* niet alleen op verschillende plaatsen in de Kerkenorde, zoals in Art. 28 en 35, gebruikt, maar ook in onze Confessie in Art. XXVIII waar gesproken wordt van het *ambt* der geloovigen, om de kerk te reformeeren. De Fransche en de Latijnsche vertaling van dit woord (office, officium) wezen dit uit. Ds. Janssen, die dit betoog van de *Heraut* meedeelt, meent het echter te kunnen ontzenuwen door (in navolging van Dr. Doekes) op te merken, dat in de Latijnsche vertaling der Middelburgsche Kerkenorde van 1581 in Art. 18 niet het woord officium, maar *munus* gebruikt wordt, welk woord dan zou aanwijzen, dat hier wel degelijk van een *ambt* in kerkelijken zin sprake was. Nu zou deze opmerking alleen dan hout snijden, wanneer het woord *munus* geen andere beteekenis dan het tegenwoordige *ambt* had. Elk Latijnsch woordenboek had Ds. Janssen echter het tegendeel kunnen leeren; het beteekent evenzoo en zelfs in de eerste plaats: *vervulling van een plicht*. Tuus est hoc munus, wil niet zeggen: dit is uw *ambt*, maar dit is uw plicht, uw taak. In de Latijnsche vertaling van de Middelburgsche Kerkenorde werden beide woorden: officium en *munus* dan ook als synoniemen gebruikt voor hetzelfde woord *ambt*, zonder eenig onderscheid in de beteekenis. Het woord *ambt* beteekent in onze Kerkenorde dan ook nergens wat wij nu onder *ambt* verstaan, maar overal: *taak* of *roeping*. Wanneer in Art. 16 gezegd wordt, dat het *ambt* van den Dienaar des Woords is in de gebieden en bediening des Woords aan te houden, enz., dan is het duidelijk, dat hiermede, in onze taal overgezet, niet anders bedoeld wordt dan wat de *taak* van den Dienaar des Woords is. Hetzelfde geldt evenzoo van Art. 18 en 25, waar met dezelfde formule ('het is het *ambt* der ouderlingen') en 'het is het *ambt* der diakenen') omschreven wordt, waarin hun *taak* bestaat. Nog duidelijker blijkt dit, wanneer in Art. 28 gezegd wordt, dat het *ambt* der Overheid is, den heiligen Kerken- dienst in alle manieren te bevorderen, want de Kerkenorde bedoelt hiermede niet uit te spreken, dat de Overheid een *ambt* van God ontvangen heeft, zelfs niet een nadere omschrijving te geven van al hetgeen het *ambt* der Overheid in- houdt, maar alleen om uit te spreken, dat de Overheid *gevepen* is om voor de Kerk te zorgen; dat dit ook tot haar *taak* be- hoort. En indien er nog eenige twijfel overbleef, dan wordt deze wel geheel wegge- nomen door Art. 28, waar gezegd wordt, dat het *ambt* van den Praeses (eener ker- kelijke vergadering) is, voor te stellen en te verklaren hetgeen te verhandelen is enz. Wie daaruit zou willen afleiden, dat er in onze kerken een kerkelijk *ambt* van praeses bestond, zou een dwaasheid be- gaan. Het woord *ambt* beteekent ook hier niet anders dan *taak*.

Zoo blijkt, dat het woord *ambt* dus in heel onze Kerken-orde nooit anders beteekent dan *taak*, *roeping*; geen kenner van onze oud- Hollandse taal zal hier omtrent een oogenblik in twijfel staan. Daarom was het beroep op het woord *ambt* in Art. 18, om daarmee het zoogenamde 'doctoren- ambt' te verdedigen, niet juist. Dat Ds. Doekes door een advocatenhandigheid deze verkeerde exegese nog trachtte te redden, was hem te vergeven. Maar Ds. Janssen, die een serieuze toelichting op onze Ker- kenorde wil geven en dus van de taal onzer Vaders toch eenige studie moet gemaakt hebben, had zich hier niet op een dwaal- spoor moeten laten leiden.

Natuurlijk is hiermede de vraag, of er volgens onze Kerkenorde een docto- raat als kerkelijk *ambt* bestaan moet, niet uitgemaakt. Er zou over dit punt nog heel wat meer te zeggen zijn naar aanlei- ding van wat Ds. Janssen schrijft, ook omdat hij de gewichtigste argumenten van hen, die deze opvatting van het kerkelijk docto- raat ontkennen, niet noemt; maar op deze quaestie zullen we thans niet dieper ingaan. We wilden alleen voorkomen, dat de metterdaad geheel onhoudbare opvatting van het woord *ambt* in Art. 18, als een bewijs voor dit doctoren-ambt nog langer opgeld zou doen.

Een laatste opmerking, die een meer praktisch vraagstuk van ons kerkelijk leven geldt, bewaren we tot ons slotartikel.

Dr. H. H. K.

Koolwijks Scholen

In hartelijken dank ontvangen van den heer P. B. te Zwartsluis f. 1. Van den heer L. Z. L. te Brakel f. 250. Van den heer A. W. te Kralingerweg Rotterdam f. 5.

Dringend verzoeken wij onzen scholen te willen gedenken.

Ds. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter.

Leerstafel.

1. LUTHER HERDACHT IN 1917. Leiden. Buurman en De Kler.

Ds. KUYPER schrijft op 3 pagina's over het bekende LUTHER-woord, op den Rijksdag te Worms: 'Hier sta ik. Ik kan niet anders, God helpe mij.'

De, door sommigen bestreden historiciteit van dit woord handhavend, wijst hij er op hoe niet in de 95 stellingen van WITTENBERG uit 1517, maar veel eerder in deze consciëntiekreet van 1521, 'de taal sprak, die ons bij het hooren van Luthers naam nog altoos "diepste ontroert".'

En verder, dat hierdoor 'LUTHER de man van de vrijheid des geestes voor alle eeuw en alle volk is geworden, en schuldige eijendijf zou staan, die, wijl hij Calvinist is, deze boven alles uitgaande eere aan Luther ontzeggen wilde.' Mr. DE SAVORNIN LOHMAN geeft op even 3 pagina's een bevestigend antwoord op de vraag: HAD LUTHER, R. C. PRIESTER, RECHT ZICH TE VERZETTEN TEGEN KERKELIJK NACHTSMISBRUIK EN FAUSSELIJKE MACHT?

Hij toont daarbij aan, dat LUTHER zich dus verzette 'niet omdat hij aan eigen inzicht het hoogste gezag toekende, maar omdat hij den diepsten eerbied koesterde voor de Goddelijke Openbaring in de Heilige Schrift.'

Dat LUTHER, 'de kracht heeft gevonden om, in overeenstemming met de door de Christelijke Kerk zelf beleden Waarheid, zich te verzetten tegen hetgeen de geestelijkheid daarvoor in zijn oogden in de plaats had gesteld. Hij deed dus niets dat van zijn standpunt, als zoon der Kerk, of van het standpunt der Kerk zelve onrecht- matig was, maar juist wat dat standpunt zijn plicht was. Hij was dus in zijn recht.'

'Ongetwijfeld kan iemand, ook al erkent hij Gods Woord als hoogste autoriteit, uit bezet van eigen feilbaarheid buigen voor een geestelijke autoriteit, die hij, zij het ook beneden die der Heilige Schrift, toch hooger stelt dan eigen inzichten; maar dan moet zulk een autoriteit allereerst, waar het een gewetensvraag geldt, zich uitsluitend door middelen van geestelijken aard kunnen legitimeren. Dit nu deed de Kerk niet.'

2. Dr. K. DIJK, Dienaar des Woords te 's Gravenhage, GEEN DAGERAAD. Predikatie over Jesaja 8: 21-22. Te Rijswijk (Z.-H.) bij H. J. Spruijt. 1918.

en Ds. A. BROUWER Jzn., predikant der Gereformeerde Kerk van Zwartsluis, EENE ERNSTIGE BEDREIGING. Leerrede over Jesaja 8: 21. Uitgegeven door P. van Essen en Zoon, Molenschansgr. Het moge al waar zijn, dat, zoals Dr. Dijk schrijft, 'door anderen voor tijdsden en gele- genheidspreken voldoende gezorgd is', toch is met het doen drukken dier twee preken geen overbodig werk gedaan.

Beide zijn uit dat 8ste hoofdstuk van Jesaja hetwelk ons verplaatst in de dagen van Juda's koning Achaz.

Dijk greep naar de vier laatste, BROUWER enkel naar het 21ste vers en daardoor bleef de eerste meer veelheid dan de tweede.

Beide predikers toonden echter hun homile- tische vaardigheid. De een door in het slotwoord van vers 20: 'geen dageraad', de eenheid in de veelheid te vinden, de ander door in het slot van vs. 21: 'dan zal hij vloeken op zijn Koning en zijn God' als 'het niet naar voren treden der verzoeking' maar het naar buiten treden der verzoeking', in verband met het begin, de uit- werking te zien van het tuchtmiddel Gods, dat de profet aankondigt.

Maar ook in de partitie komt de homileetische vaardigheid dier twee predikers uit. Dr. DIJK stelt als thema: GEEN DAGERAAD en geeft dan op: 'waarin deze, ellende haar oorzaak vindt, bestaat, en alleen eindigen kan.' Ds. BROUWER ontwikkelt uit zijn tekst: 'het tuchtmiddel, waar getuichend, maar niet veeleerd.'

Ook de analogie tusschen het volk van Juda ten tijde van Achaz en de volkeren van onzen tijd, zoowel het onze als de thans oorlogvoe- rende, wordt in beide leetreden klaar en dui- delijk in het licht gesteld.

Dijk's preek is 'de synthetische homilie', waar in elk onderdeel verklaring en toepassing saangaan, die van BROUWER geeft eerst de ver- klaring in haar geheel en daarna de toepassing. In beide zorgvuldige exegese en een zich, naar de behoeften van de hoorders, voegende appli- catie.

Twice, ook uit een oogpunt van taal, wel ge- slaagde gelegenheidspreken. Bijzonder geschikt voor de Leesklerk.

En zoo zijn deze twee preken weer bewij- zende teekenen, dat de gereformeerde prediking lang niet beneden peil staat.

3. E. J. ROTTHUZEN, architect te Arnhem. ONZE KERKGEBOUWEN. De technische boekhan- del — Arnhem 1918.

Wie naar het doel van dit vlagschrift van 32 bladzijden vraagt, vindt reeds op den omslag een antwoord. Daar toch staat vlak onder den titel: Een brochure geschreven met het doel om meer belangstelling op te wekken voor de archi- tectuur van en de symboliek in het gereformeerde kerkgebouw.

vragen: Waarvoor is deze brochure geschreven? Maar als de vraag daar gesteld wordt, krijgt de lezer heel geen antwoord, doch slechts de mede- deeling: dat men, 'zoo gewend is aan den kouden, nuchteren — veelal ziellozen — bouw der Gereformeerde Kerken'.

In de tweede alinea lees ik, en het doet mij denken aan den tijd toen ik als jongen mijn schoolmeester met verheffing van stem hoorde spreken —, 'Nogmaals dus de vraag: Waarom werd deze brochure geschreven?'

Nu komt een antwoord. Een antwoord, 'dat', zoals de geachte Schrijver zegt, reeds in het algemeen is gegeven' en waarmee niet onwaars- chijnlijk bedoeld is wat op den omslag vlak onder den titel staat, doch waarvan hij hier zegt: 'het kan juist worden gedefinieerd'.

De heer ROTTHUZEN schijnt zonderlinge be- grippen te hebben op het stuk van definiëren. Want wie definieert nu min juist als hij het juist kan doen? Dan, hoe dit zij, het volgens den Schrijver hier juist dan op den omslag gedefinieerde antwoord luidt: 'Er is in onze (d.w.z. Gereformeerde) Kerken voor de symboliek tot op heden geen plaats' en helaas 'weinig architecten, die de symboliek goed begrijpen'.

Tot die weinigen behoort echter de architect te Arnhem E. J. ROTTHUZEN en uit het alsnij juist gedefinieerde antwoord begrijpt men, dat het doel van zijn brochure is, de groote meerder- heid zijner vakgenooten goed te doen begrijpen wat zij tot op heden niet goed begrepen. Iets waar dan tevens zijn kerkgenooten, onder wie ook maar 'weinig zijn die voor symboliek iets voelen', hun voordeel mee kunnen doen. Ten overvloede schrijft hij op het einde van zijn tweede alinea: 'Waar het absoluut gemis aan symboliek onzen meesten kerkgebouwen aankleeft, meen ik dan ook goed te doen, een lans te breken voor gedeeltelijken terugkeer naar vroegere ker- kgebouwen voorzover de symboliek betref, doch niet wat de architectuur aangaat'.

Het gaat dus in de brochure om wat de schrijver hoogst eigenaardig noemt, 'het onze meeste kerkgebouwen aanklevende gemis aan symboliek'. Wel vermoedend, dat zijn lezers door die ietwat zonderlinge samenstelling van 'aanklevend gemis aan symboliek' er nog niet goed achter zullen zijn wat hij bedoelt, liet hij midden op het overigen blanke blad tegenover zijn INLEIDING, afdrucken deze sententie:

Ons bedehuis moet het portaal, het symbool zijn van het Vaderhuis hier boven.

Of dit, wat denken doet aan hetgeen eens de symboliek van Israëls tabernakel in de woestijn en zijn tempel te Jeruzalem was, naar de meening van die weinigen onder de kerk- genooten des heeren ROTTHUZEN 'die iets voel- len voor' en die weinigen onder zijn vakgenooten 'die goed begrijpen wat de symboliek is', — ook de symboliek van onze bedehuizen moet zijn, waag ik te betwijfelen. Dan hoe dit nu zij, omtrent hetgeen de heer ROTTHUZEN bedoelt met de symboliek en met een lans breken voor gedeeltelijken terugkeer naar vroegere opvatting voorzover de symboliek betref, zijn wij nu niet meer in het onzekere.

Wanneer hij daarop, zoals ik reeds vertelde, dan laat volgen: 'Doch niet, wat de architec- tuur betref', dan begrijp ik, uit het zinsver- band, daar zooveel van, dat hij geen lans wil breken voor, 'ook naar gedeeltelijken terug- keer naar vroegere opvatting van kerkbouw op het stuk van architectuur, en dus zoal geen lans breken, dan toch 'belangstelling wekken' wil voor een betijf dan geheel of gedeel- telijken voortgang in nieuwe opvatting van kerk- bouw op het stuk van architectuur.

Het begin van de derde alinea der INLEIDING brengt mij echter weer totaal van de wijs. Daar toch staat me niet meer of minder dan de ver- blijsterende bewering: 'Het is nu eenmaal een niet te loochenen feit, dat op alle gebied der kunst de sociaal-democraten ons voorgaan'.

Enz. op p. 24 ben ik, door de noot aan den voet dier bladzijde waarin de schrijver van Dr. BERLAGE, de(n) 'moderne(n) bouwkunstenaar- filosof' zegt 'hij is sociaal-democraat', er 'zoo'n beetje achter gekomen waar hij met het begin van deze derde alinea op p. 3 heen wil.

De beoordeeling van dit boekje laat ik liever over aan 'de architecten die de symboliek goed begrijpen' en die, al zijn dat volgens den heer ROTTHUZEN dan ook 'helaas maar weinige- ge', we ook onder ons nog wel hebben.

Maar al zullen zijn kerkgenooten, ook die weinigen volgens hem, welke 'voor symboliek iets voelen', zich, evenals ik, van beoordeeling liever onthouden, toch kan ik ze het lezen van ONZE KERKGEBOUWEN wel aanraden. Al was 't maar alleen om 'het beknopt resumé over de Godshuizen in den loop der historie' (p. 5-22). Want wel acht ik daarmee aan te toonen, dat 'van oudsher aan deze bouwwerken een bij- zondere zorg werd besteed', — vrij overbodig. En ook komt het mij, van gereformeerde stand- punt gezien, ietwat bedenkelijk voor, de afgode- tempels van Egypte, Assyrie en Indië, die der Grieken en Romeinen en de Moskeeën der Mohammedanen, met den tempel van Salomo, de oud-Christelijke, de Byzantijnse, de Romaanse, Gothische en Renaissance kerken, onder den éénen naam 'Godshuizen' saam te vatten. Maar zoo het een als het ander neemt niet weg, dat wij, leken op het gebied van archi- tectuur, uit dit 'beknopt resumé' door een vakman als de heer ROTTHUZEN gegeven, zeker een en ander kunnen leeren.

Mag ik weer aan H.H. uitgevers verzoeken, gedurende de maanden Juli en Augustus boeken en tijdschriften, ter beoordeeling in de HERAUT, niet aan mij, maar aan het REDACTIEBUROEL te zenden?

G.

Officiële Berichten.

Eerwaarde Heeren en Broeders,

Ter vaststelling van de Agenda voor de 29e Centrale Diaconale Conferentie, die D.V. op nader te bepalen plaats en tijd zal gehouden worden, wordt u door deze vriendelijk uitge- noemd, de punten van behandeling te willen openden vóór 1 Augustus a.s., aan het adres van den 1en Secretaris, welke Agenda u dan zoo spoedig mogelijk zal geworden.

Namen het Comité:

P. J. J. MEYER, Voorz., Arnhem.
R. BROEKHUIS, te Secret., Meppel.
Meppel, Juni 1918.

Art. 19 K. O.

Deputaten der Kas voor hulpbehoevende stu- denten in de prov. Zuid-Holland (N.G.), roepen, wegens der Part. Synode, jongelingen op, die in aanmerking wenschen te komen, om voor re- gering der Kas geheel of gedeeltelijk opgeleid te worden tot den Dienst des Woords.

Zij herinneren aan art. 5 der Instructie, be- wijk voorschrijft, dat de aspiranten moeten behooren tot een der Geref. Kerken in de prov. Zuid-Holland (N.G.), ongehuwd moeten zijn en bij voorkeur niet boven den leeftijd van 23 jaar. Voorts moet door hen bij de aanvraag inge- zonden worden een attest van hun kerkeraad omtrent behoudenis en wandel, alsmede een ver- klaring van twee geref. heeren, dat zij een goede gezondheid genieten.

Aanvragen worden vóór 23 Juni ingewacht bij Ds. J. H. LANGEN, Secr. der Deput., Gouda, 18 Juni 1918.

Kort verslag der vergadering van de Classis Brielle, gehouden op 1 Mei 1918 te Middelbarnis.

Art. 1. De vergadering wordt op de gebrui- kelijke wijze geopend.

Art. 2. Alle kerken zijn wettig vertegen- woordigd.

Art. 3. In het moderamen nemen zitting Ds. Verrij, praeses, Ds. Van Velsen, assessor, Ds. Dekker, scriba.

Art. 4. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

Art. 5. De rondvraag naar art. 41 levert niets bijzonders op.

Art. 6. De kerk van Den Bommel verzoekt door te zenden naar de Prov. Synode haar protest tegen het besluit der Classis, om den heer De Vries niet toe te laten een stichtelijk woord te spreken in de kerken der Classis.

Art. 7. Besloten wordt goed te keuren het plan der Evangelisatiecommissie om te Stellen- dam, aan 't Goereesche hoofd, een Evangelisatie- lokaal te bouwen.

Art. 8. Ds. Dekker, van Ooltgensplaat, neemt, wegens zijn aanstaand vertrek naar de kerk van Waardhuizen, afscheid van de Classis. Hij wordt door den voorzitter op hartelijke wijze beant- woordd.

Art. 9. Tot consulent voor de kerken van Ooltgensplaat en Den Bommel wordt aangewezen Ds. Van Velsen.

Art. 10. Naar de a.s. Prov. Synode worden afgevaardigd als primi: Ds. Van Lunnel en Ds. Verrij; als secundi Ds. Gravendijk en Ds. Mol. Van de bres. Ouderlingen worden be- noemd als primi: J. G. Borgdorff en Prima; secundi: Br. v. d. Berg en Donkersloot.

Art. 11. De vacaturebeurten worden geregeld.

Art. 12. Tot deputaat voor de Theol. School en de Theol. Fac. der V. U., wordt, in de plaats van Ds. Dekker, benoemd Ds. Van Velsen.

Art. 13. De vacante kerken in de Classis worden dringend aangespoord om actief te zijn in het beroepingswerk.

Art. 14. Het verzoek van een der kerken tot uitbetaling van den 10 p.c. duurtetoeslag aan emeriti predikanten wordt doorgezonden naar de Prov. Synode.

Art. 15. Op verzoek van den praeses wordt de vergadering door Ds. Dekker met dankgebed gesloten.

Namen de Classis,

Ds. DEKKER, praeses.

Kort verslag der vergadering van de Classis Onnen, gehouden te Har- denberg, 24 April 1918.

De praeses der roepende kerk, Ds. Van Die- men, opent op gebruikelijke wijze de vergadering. Het moderamen wordt vastgesteld: praeses Ds. Dwarshuis, scriba Dr. Schot, assessor Ds. Bulder.

De commissie tot nazien der lastbrieven rap- porteert, dat alle kerken wettig zijn vertegen- woordigd; twee kerken hebben een instructie. De voorzitter feliciteert Ds. Bulder met zijn huwelijk en spreekt zijn blijdschap uit over het bedanken van Ds. Schoemaker voor de op hem uitgebrachte roeping.

De notulen der vorige vergadering worden gelezen en na eenige opmerkingen goedgekeurd.

De kerken van Dedemsvaart, De Krim en Heemse deelen mede, dat zij een toelage heb- ben verleend aan hare predikantsweduwen; aan de kerk van Luiten wordt geadviseerd hetzelfde te doen. Mocht zij daartoe niet in staat zijn, dan kan zij zich bij de Classis verzoeken om hulp.

De kerken van Averest en Lemelerveld vra- gen doorzending van haar verzoek naar de Part. Synode (om de gewone ondersteuning uit de Prov. Kas voor hulpbehoevende kerken. Aan dat verzoek zal worden voldaan.

De kerk van Gramsbergen vraagt om wijziging van de grenzen tusschen haar en de genabuurde kerken van Luiten en Hardenberg. Omdat die zaak niet op het agendum is geplaatst, stelt de voorzitter voor daarop thans niet in te gaan. Dit voorstel wordt met meerderheid van stemmen aangenomen.

Ingekomen stukken:

a. Een schrijven van enkele broeders uit Vroomshoop, meldende doorzending van hun bezwaar tegen den kerkeraad in zake zitplaatsen- verhuuring.

b. Een schrijven van een broeder uit Luiten met verzoek om de attestatie van hem en zijn gezin te mogen overbrengen naar Dedemsvaart.

Als reden voor dat verzoek geeft hij op de ziekte zijner vrouw. De Classis besluit op dat verzoek niet in te gaan en uit te spreken, dat de kerkeraad van Luiten, naar het oordeel der Classis, recht heeft gehandeld in deze zaak. Van dit besluit zal aan den bewusten broeder kennis worden gegeven.

c. Een schrijven van broeders en zusters uit Lemel met de verklaring, dat zij zullen vol- houden bij hunne weigering om te gaan naar de kerk te Lemelerveld. Dat schrijven wordt voor kennisgeving aangenomen; aan den scriba wordt opgedragen die leden er op te wijzen, dat hunne handwijze in strijd is met het Gereformeerde leven.

Ds. Boersma vraagt acte van ontslag wegens zijn vertrek uit de Classis. Nadat de daarvoor benodigde stukken zijn nagezien en in orde bevonden, besluit de vergadering dat ontslag op de meest eervolle wijze te verleenen.

Rondvraag naar art. 41 K. O. De kerkeraad van Den Ham vraagt en ontvangt advies in eene zaak.

De vacaturebeurten worden geregeld. De be- trokken kerken zullen één Zondag per maand een Dienaar des Woords ontvangen.

Volgens regeling der Classis wordt Ds. Koe- lewijn aangewezen tot consulent voor Luiten; deze zal de Classis tevens vertegenwoordigen bij het afscheid van Ds. Boersma op 5 Mei.

Luiten vraagt: hoe te handelen met eene zuster der gemeente, die geregeld bij de Chris- telijke-Gereformeerde kerk, niettegenstaande zij daarvoor reeds herhaaldelijk door den kerkeraad is onderhouden. De Classis adviseert met die vermaning door te gaan.

Benomd als afgevaardigden naar de Particu- liere Synode: Primi D.D. Smilde, Schoemaker, Koelewijn. Secundi D.D. Schot, Bulder, De Jong. Primi Ouderlingen: Holtrust, Bateriaik, Wamelink. Secundi Ouderlingen: Van der Vinne, Mulder, Marsman.

Het voorstel voor eene regeling van de ver- zorging van emeriti-predikanten, weduwen en wezen in de provincie Overijssel wordt breed- vochtig behandeld. Een afdoend resultaat wordt in deze zaak niet verkregen.

Ds. Boersma neemt op gevoelvulde wijze af- scheid van de Classis. De praeses dankt den vertrekkenden broeder voor den arbeid, in de kerk van Luiten en ook ten behoeve der Classis verricht, en wenscht hem op zijn verderen weg den zegen des Heeren toe.

Ommen wordt aangewezen als roepende kerk voor de volgende vergadering.

De praeses sluit de vergadering en gaat voor in dankgebed.

Op last der Classis,
R. J. SCHOEMAKER.

zorging van emeriti-predikanten, weduwen en wezen in de provincie Overijssel wordt breed- vochtig behandeld. Een afdoend resultaat wordt in deze zaak niet verkregen.

Ds. Boersma neemt op gevoelvulde wijze af- scheid van de Classis. De praeses dankt den vertrekkenden broeder voor den arbeid, in de kerk van Luiten en ook ten behoeve der Classis verricht, en wenscht hem op zijn verderen weg den zegen des Heeren toe.

Ommen wordt aangewezen als roepende kerk voor de volgende vergadering.

De praeses sluit de vergadering en gaat voor in dankgebed.

Op last der Classis,
R. J. SCHOEMAKER.

Frankrijk. Verliezen door het Fran- sche Protestantisme geleden.

Hoe vreeselijk de oorlog het Fransche Protes- tantisme gedund heeft, blijkt uit de volgende getallen: Van de zendelingen der Parijsche Missie staan 10 onder de wapenen, 6 zijn ge- vallen of worden vermist. Van de 26 jongelie- den die zich voorbereidden om de Zending te dienen, zijn allen uitgetrokken; van hen zijn er reeds 10 gevallen, terwijl 2 in gevangenschap verkeerden. In 1917 gaf de Parijsche Missie 750.000 francs uit; in Maart was nog niet de helft daarvan gedeekt. Er is gebrek aan mannen en aan geld, daarom moet Fransch-Zwitserland helpen.

Een aantal Fransche predikanten dient in het leger. Tot in het begin van Januari zijn reeds 25 predikanten en 31 studenten in de Gode- leerheid gevallen. Voor de 600.000 Protes- tanten die in Frankrijk gevonden worden, een aanmerkelijk verlies. Het Fransche Protestan- tisme als geheel genomen schijnt niet zeer ge- negen om de verbroken gemeenschap tusschen de Christenen der elkander heorloogende lan- den weer te herstellen. In het midden van December werd van uit Zweden en Denemarken eene poging gedaan, een ver- gadering saam te roepen, waarin ook de kerken der krijgvoerende landen vertegenwoordigd zou- den worden, om naar middelen uit te zien, ten einde de geestelijke eenheid der Christenheid te herstellen. Van Fransche zijde werd het ver- zoek tot deelname aan deze vergadering bot- weg afgewezen. De Franschen beklagden zich dat de Deutsche soldaten op hunne kinderen schoten en gedeelten van den Franschen bodem bezet hadden. Maar als de Duitschers nu eens de Franschen er op glogten wijzen hoe in ver- vloegen jaren de Fransche soldaten in Duitsch- land hebben gehandeld? Het schijnt helaas nog niet de tijd te zijn, om saamsprekingen te hou- den zoals de bisschoppen van Denemarken en Zweden wilden organiseren.

Mocht het er spoedig toe komen.

Engeland. Pogingen tot vereeniging der kerken.

Reeds meermalen deelden wij mede, dat er pogingen aangewend werden om in Engeland de Anglicaanse Kerken en de Vrije Kerken te vereenigen. Een gemengd comité werd be- noemd om de vraag te beantwoorden, of zulk eene vereeniging mogelijk is. Het rapport van dat comité verscheen derer dagen. Als men verwacht heeft, dat daarin een voorstel zou voortkomen, om de geschilpunten op zijde te zetten en zich te vereenigen rondom de waar- heden, die gemeenschappelijk beleden worden, dan komt men teleurgesteld uit. De rapporte- rende commissie wil, dat noch de Episcopale noch de niet-Episcopale vrouwen zullen prijs- gegeven worden; ook moet niet uitgesproken worden, dat het een of het ander verkeerd is. Men heeft slechts te erkennen, dat beide vor- men door den Heiligen Geest gebruikt zijn om het werk van de kerk te bevorderen, dat men ze daarom beide als deugdelijk heeft te erkennen en dat een synthese tusschen die twee al ge- maakt worden. Dit laatste begrijpen wij niet goed. Een synthese is eene handeling, waarbij men van het enkelvoudige tot het samenge- stelde komt, of van de beginselen tot de ge- volgen. Dan moet toch het einde zijn dat men de beide kerkvormen in een eenheid saam- vat, terwijl daarentegen wordt uitgesproken, dat geen kerk haar verleden zal behoeven prijs te geven, wijl daarin het werk des Geestes op- baar werd — wanneer het tot vereeniging komt.

Wij durven wel voorspellen, dat van eene der- gelijke vereeniging niets komen zal — wel zal, mede door den zwaren strijd dien Engeland doorworstelt, voortaan de verhouding tusschen de Episcopale en Nonconformistische kerken een meer welwillende zijn.

WINCKEL.

Voer Kinderen.

VELERLEI WEGEN.

XXXI.

EEN ONTMOETING.

Weer klonk het hulpgeroep en nu van zeer dichtbij. Lukas scherpte de oogen. Het was op het pad zeer donker van wege de boomen, al schitterden hoog daarboven de sterren in al hun pracht. Gelukkig gaf het heldere water van de beek althans eenig licht. Daarvoor geleid ontdekte Lukas weldra iemand, die zich half staande, half liggende in het water bevond, en vergeefs